

OTSUS

Kuressaare

23.05.2024 nr 1-3/33

Haeska külas Haeska biogaasijaama detailplaneeringu algatamine

Saaremaa Vallavalitsusele (edaspidi *vallavalitsus*) esitati taotlus (registreeritud vallavalitsuse dokumendiregistris 18.04.2024 nr 5-2/2292-1) detailplaneeringu algatamiseks Haeska külas Krissi katastriüksusel. Planeeringuala suurusega ca 2,6 ha hõlmab Haeska külas osa Krissi katastriüksusest (katastritunnus 59201:001:0997, 100% maatulundusmaa, pindala kokku 21,60 ha). Detailplaneeringu nimetus on Haeska biogaasijaama detailplaneering.

Detailplaneeringu algatamise taotluse kohaselt on detailplaneeringu eesmärgiks ehitusõiguse määramine biogaasijaama ehitamiseks, mis võimaldab käidelda ning väärindada põllumajandustootmise kõrvalsaadusi (sõnnik, söödajäägid jmt). Planeeringuga tuleb kavandada maa sihtotstarbe muutmine tootmismaa, biogaasi ja biometaani tootmishooneid, juurdepääsuteed, tehnovõrkude lahendused, veevarustus (sh tuletõrjevesi), kanalisatsioon ja sajuveesüsteem.

Jaama põhitoormed pärinevad kohalikest põllumajandusettevõtetest ja sisendite kogumaht on ca 200 000 t/a.

A. Olemasolev olukord

Planeeringuala hõlmab ca 2,6 ha suurust ala Krissi (katastritunnus 59201:001:0997) katastriüksuse loodenurgas. Krissi katastriüksusest eraldiseisva katastriüksuse moodustamiseks on Saaremaa Vallavalitsuse poolt 2. aprillil 2024. a antud korraldus nr 2-3/320 ja katastriüksuse moodustamine on detailplaneeringu algatamisel töös.

Planeeringuala kõlvikuline koosseis on osaliselt looduslik rohumaa, muu maa ja metsamaa, kus on 2023. a teostatud raie.

Planeeringuala läbib eratee (Lauda tee nr 5920034) ja elektriõhuliin ning Maa-ameti kitsenduste kaardi andmetel asub planeeringualal elektripaigaldise kaitsevöönd (elektriõhuliin 1-20 kV).

Planeeringuala piirneb ülejäänud Krissi katastriüksusega (katastritunnus 59201:001:0997), elamu ja abihoonetega hoonestatud Kaasiku katastriüksusega (katastritunnus 59201:001:0024, 100% maatulundusmaa), vähesel määral Silohoidla katastriüksusega (katastritunnus 59201:001:0609, 100% tootmismaa) ja munitsipaalomandisse kuuluva 5920034 Haeska laudatee katastriüksusega (katastritunnus 59201:001:0619, 100% transpordimaa). Üle Haeska laudatee on planeeringuala lähinaabruses hoonestamata Selja (katastritunnus 71401:001:1399, 100% maatulundusmaa) ja Seljandiku (katastritunnus 71401:001:1398, 100% maatulundusmaa) katastriüksused. Läheduses asub ka Suurfarmi katastriüksus (katastritunnus 59201:001:0504, 20% tootmismaa ja 80% maatulundusmaa), kus asub Kõljala Põllumajanduslik OÜ farmi laudakompleks (erinevad laudahooneid, sõnniku- ja silohoidlad).

Seega lähipiirkonna maakasutus on valdavalt maatulundusmaa ja tootmismaa eesmärgil. Lähim elamu asub Kaasiku katastriüksusel (katastritunnus 59201:001:0024) planeeringualast u 150 m kaugusel. Niidi-Antsu katastriüksusel (katastritunnus 59201:001:0633) asuv elamu jääb planeeringualast u 520 m kaugusele, Luha katastriüksusel asuvad elamud jäävad planeeringualast

u 620 kuni 650 m kaugusele ja Kraavi katastriüksusel (katastritunnus 59201:001:0407) asuv elamu u 605 m kaugusele. Peamine Haeska küla hoonestus asubki u 600 m kaugusel lõunasuunas.

Alale on juurdepääs Upa-Leisi tugimaanteelt mööda olemasolevat Haeska laudateed (tee nr 5920034), mis osaliselt on munitsipaalomandis ja osaliselt eraomandis.

B. Kehtiv üldplaneering

Planeeringualal puudub kehtiv üldplaneering.

C. Kavandatav tegevus

Planeeringualale kavandatakse biogaasijaama ehitisi: tahkete toormete vastuvõtu, ladustamise ja doseerimise hoone, vedela toorme mahutid, segamismahuti, anaeroobsed reaktorid, järelkääriti, digestaadi separeerimine, vedela digestaadi hoidla, biogaasi puhastuse seade, seadmete ruum, katlamaja ja juhtimiskeskus.

Biojaam hakkab tootma põllumajanduslikest kõrvalsaadustest biogaasi. Substraadid saadakse olemasolevatest farmidest. Biogaasi tootmise protsessi lõpp-produktideks on biogaas ja stabiliseeritud orgaaniline aine (kääritusjääk ehk digestaat). Protsessi saaduseks olev kääritusjääk on vedelsõnnikuga võrreldes kõrgema väärtusega väetisaine ja kääritusjääki kasutatakse põllul stabiliseeritud väetisena läga asemel. Kavandatav biogaasijaam vähendab loomapidamise tulemusel tekkiva sõnniku käitlemisest tulenevat keskkonnamõju ja võimaldab Saaremaal loomapidamisega tegelevatel ettevõtetel kasutada oma tegevusest tekkivaidprodukte ja anda seeläbi omapoolne panus roheenergia tootmisesse.

Biojaamas põllumajanduslike kõrvalsaaduste ümbertöötlemine vähendab põllumajanduslikust tootmisest pärinevaid emissioone, parandab toitainete ringlust ja vähendab mineraalväetiste kasutust. Biojaam võimaldab biogaasi ehk rohekütuse tootmist ja seega vähendatakse fossiilkütuste kasutust.

Biogaasi tootmine algab substraatide (toormete) kogumise, vastuvõtu ja hoiustamisega biogaasijaama territooriumil. Peamisteks toormeteks on põllumajandustootmise käigus tekkiv läga ja tahesõnnik ning söödajäätid, silomahlad jmt. Substraadid transporditakse biogaasijaama ning laetakse maha hoiualadele (tahked) või hoiumahutisse (vedelad, pumbatavad). Põhitoormete vastuvõtt toimub selleks rajatud hallis, mis aitab minimaliseerida toormete vastuvõtul ning käitlemisel potentsiaalselt tekkivaid lõhnaäiringuid. Vedelad põhitoormed pumbatakse vastuvõtul otse hallis olevasse segamismahutisse, kuhu lisatakse sobivusel ja vajadusel teisi substraate, et ette valmistada sobiv segu anaeroobseks kääritamiseks. Kuna anaeroobsed protsessid vajavad toimimiseks temperatuuri $+37..38^{\circ}\text{C}$, siis tõstetakse vastuvõtumahutis oleva segu temperatuuri $\sim 15..35^{\circ}\text{C}$ võrra (sõltuvalt aastaajast). Soojusenergia allikana kasutatakse biokatlamaja, mis kasutab kütusena sekundaarset puiduhaket.

Sobiva temperatuuri ja koostisega segu pumbatakse kääritisse, kus valitseb hapnikuvaba (anaeroobne) keskkond. Läbi laguprotsesside ja pideva segamise ning temperatuuri hoidmise $+37..38^{\circ}\text{C}$ juures tekib mahutis toorbiogaas. Segu viibeag kääritis on ca 30 päeva, enne kui see suunatakse järelkääritisse, kus toimub allesjäänud orgaanika lagunemine ca 15 päeva jooksul. Järelkääritist väljuv kääritatud substraat on digestaat, mis separeeritakse osaliselt tahkeks ja vedelaks osaks. Vedel digestaat pumbatakse hoiumahutisse, kus see jahtub ning seejärel viiakse tagasi farmide hoidlatesse, kus varem hoiti vedelsõnnikut. Separeerimise käigus eraldatud tahke osa ladustatakse territooriumil edasiseks kasutuseks (allapanu või tahke mullaparandaja). Enne allapanuna kasutamist kuumutatakse tahke osa 90°C -ni, et saavutada allapanuna kasutamise kvaliteedinõuded.

Eelpuhastatud biogaasi ehk peamiselt väävelvesinikust ja kondensaadist puhastatud toorbiogaasi kasutatakse biometaani tootmiseks. Lisaks biometaanile on võimalik eraldi kokku koguda ja turustada ka CO_2 .

D. Kaalutlused

Detailplaneeringuga kavandatakse ehitusloakohustuslikke tootmishitisi. Planeeringuala ei asu planeerimisseaduse (edaspidi *PlanS*) § 125 lõike 1 mõistes detailplaneeringu koostamise kohustusega alal. Planeeringualal puudub kehtiv üldplaneering, millest tulenevalt ei ole alale määratud maakasutuse juhtotstarvet ega ehitustingimusi, samuti ei ole määratud detailplaneeringu koostamise kohustusega alasid ega juhte.

Arvestades kohalike elanike vastuseisu Saaremaa vallas varasemalt biogaasijaama rajamiseks esitatud detailplaneeringu algatamise taotlustele Sikassaares ja Upal, võib eeldada, et biogaasijaama rajamise vastu on suur avalik huvi. Kuna alal puudub ka ühiskondliku kokkuleppena koostatud üldplaneering ning seega üldplaneeringust tulenevad maakasutuse ja ehitustingimused, siis algatab Saaremaa Vallavolikogu käesoleva detailplaneeringu *PlanS* § 125 lõike 3 alusel. Samuti leiab Saaremaa Vallavolikogu, et detailplaneeringu koostamine on vajalik tulenevalt planeeritava tootmiskompleksi hoonestuse mahust ning tootmiskompleksiga kaasnevatest võimalikest keskkonnavalastest ja sotsiaalsetest mõjudest, sh suurenevast liikluskoormusest.

Detailplaneeringut menetletakse kui üldplaneeringut muutvat detailplaneeringut.

Planeeringuala näol on tegemist olemasoleva suurfarmi hoonete vahetusse lähedusse kavandatava ehitustegevusega, kus on farmi tegevusest tulenevalt juba olemasolev müra ja lõhna häiring ning Saaremaa Vallavolikogu on seisukohal, et tootmismaa sihtotstarbeliste ehitiste kavandamine olemasoleva laudkompleksi lähedusse on põhjendatud. Lisaks kuna põhitoormete vastuvõtt toimub selleks rajatud hallis, siis minimaliseerib see toormete vastuvõtul ning käitlemisel potentsiaalselt tekkivaid lõhnahäiringuid.

Biogaasijaama asukoht Haeska külla on valitud, lähtudes suurima tooraine tootja (Kõljala Põllumajanduslik OÜ farmikompleks Suurfarmi katastriüksusel) lähedusest, sealjuures arvestades, et see asuks teiste toorainet pakkuvate farmide suhtes (Kõljala Põllumajanduslik OÜ teised laudahooned, Kärla Põllumajandusühistu TÜH, Rauni Põllumajanduse OÜ, Valjala Põllumajanduslik OÜ, Karja OÜ, Ratla OÜ, Valjala Söödatehas AS (Saaremaa sigalad), Jurna Talu FIE, Hekva OÜ, sisendite kogumaht on ca 200 000 T/a) logistiliselt parimas asukohas. Prognoositav liikluskoormus biojaama on kuni 25 veokit ööpäevas.

Alal ei ole looduskaitsepiiranguid. Lähim looduskaitseala, Liiva-Putla looduskaitseala, asub planeeringualast u 980 m kaugusel edelasuunas. Liiva-Putla looduskaitsealal on võetud kaitse alla lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210), vanade loodusmetsade (9010*) ja puiskarjamaade (9070) elupaigatüübid ning pruunika mütsnarmiku (*Bankera fuligineoalba*), musta narmiku (*Phellodon niger*), künnapuu (*Ulmus laevis*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*) ja kahelelise käokeele (*Platanthera bifolia*), mis kõik on III kategooria kaitsealused liigid, ning I ja II kategooria kaitsealuste liikide kaitseks. Arvestades looduskaitseala kaugust planeeringualast ning looduskaitseala kaitse-eesmärke ei mõjuta biogaasijaama rajamine looduskaitseala ega selle kaitse-eesmärke.

Lähim elamu Kaasiku katastriüksusel asub planeeringualast u 150 m kaugusel põhjasuunas, kuid see elamu asub olemasolevast laudakompleksist u 50 m kaugusel, seega alal on tegemist juba olemasoleva laudakompleksist tuleneva mõjuga. Haeska küla hoonestus jääb planeeringualast lõunasuunda ehk siis valdavate tuulesuundade (edela ja länetuuled) suhtes hoonestusest soodsamas suunas.

Biogaasijaama töölerakendamisel hoiustatakse lautade juures ja kasutatakse põldude väetamiseks sõnniku asemel digestaati, millest eraldub vähem lõhnaaineid kui sõnnikust, mistõttu edaspidi lautade ja põllumajandusmaade juures lõhnahäiringud vähenevad.

Kuna planeeritavad biogaasijaama ehitised asuvad Kõljala Põllumajanduslik OÜ farmi laudakompleksi vahetus läheduses peamiselt maatulundusmaa maakasutuse piirkonnas, siis leiab

Saaremaa Vallavalikogu, et planeeritava tegevuse asukoht on sobilik, kuna kavandatav biogaasijaam sobitub piirkonna olemasoleva ja planeeritava maakasutusega.

Käesoleva detailplaneeringuga ei kavandata tegevust, mis kuuluks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 6 lõikes 1 nimetatud olulise keskkonnamõjuga tegevuste loetellu ega kavandata KeHJS § 6 lõike 2 nimetatud valdkonda kuuluvat tegevust. KeHJS § 33 lõike 2 punkt 3 kohaselt tuleb kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) algatamise vajalikkust ja anda selle kohta eelhindang, kui koostatakse detailplaneering PlanS § 142 lõike 1 punktis 1 kuni 3 sätestatud juhul. Vastavalt PlanS § 4 lõike 2 punktile 5 tuleb detailplaneeringu koostamisel hinnata selle elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid. Vastavalt PlanS § 126 lõike 1 punktile 12 tuleb detailplaneeringu koostamise käigus määrata vajalikud keskkonnatingimusi tagavad nõuded. Kuna käesolevat detailplaneeringut menetletakse kui üldplaneeringut muutvat detailplaneeringut, on eeltoodust tulenevalt vaja koostada KSH eelhindang ja kaaluda keskkonnamõjus strateegilise hindamise algatamise vajalikkust.

Saaremaa Vallavolikogu on otsustanud käesoleval juhul kaaluda KSH algatamise vajadust eraldi otsuses, sest detailplaneeringu algatamise taotlusega koos ei ole huvitatud isik esitanud eelhindangut ja vallavalitsusel puudub pädevus sellise eelhindangu koostamiseks tulenevalt biogaasijaama rajamisega kaasnevate võimalike keskkonnamõjude kompleksusest. Kuna eelhindangu koostamine võtab aega, kuid tulenevalt biogaasijaama rajamiseks soovitava riikliku toetusmeetme piiratud ajaraamist on ka detailplaneeringu koostamisega kiire, siis saab peale detailplaneeringu algatamist asuda koostama planeeringulahendust, mis aitab ühtlasi ka täpsemalt kajastada kavandatava tegevuse võimalikke keskkonnamõjusid KSH eelhindangus. Plans § 124 lg 6 ja KeHJS § 33 lg 2 toovad välja KSH eelhindangu koostamise vajalikkuse, kuid ei kohusta seda tegema enne detailplaneeringu algatamist. Varasemate biogaasijaama eelhindangute põhjal Upal ja Tahulas on eelhindangu tulemusel jõutud seisukohale, et KSH algatamine ei ole vajalik ning sama seisukohaga on nõustunud ka Keskkonnaamet oma 28.07.2023 kirjas nr 6-5/23/14443-2 ja 26.04.2024 kirjas nr 6-5/24/6431-2. Eeltoodust tulenevalt ei ole Saaremaa Vallavolikogul põhjust eeldada, et käesoleval juhul oleks vajalik täiemahulise KSH algatamine. Kui eelhindamise tulemusel või asjaomaste asutuste seisukohtadest tulenevalt see vajadus siiski selgub, tuleb KSH edaspidi algatada ja detailplaneeringu menetluse jooksul strateegilisi keskkonnamõjusid hinnata.

E. Kokkuvõte

Detailplaneeringu algatamise hetkeks kogutud informatsiooni põhjal ei ole vaja detailplaneeringu koostamise käigus teha eraldi täiendavaid uuringuid peale KSH eelhindangu. Kui detailplaneeringu edasise menetluse käigus selgub, et planeeringulahenduse väljatöötamiseks on vaja teha veel täiendavaid uuringuid, analüüse, ekspertiise vms, siis tuleb need teha ning planeeringusse lisada.

Detailplaneeringu algatamise otsuse ja otsuse lisadega on võimalik tutvuda Saaremaa valla veebilehel aadressil www.saaremaavald.ee ja tööpäevadel Saaremaa Vallavalitsuses aadressil Tallinna tn 10, Kuressaare linn, Saaremaa vald.

Eeltoodust lähtudes ning aluseks võttes planeerimisseaduse § 125 lõike 3, Saaremaa Vallavolikogu

o t s u s t a b:

1. Algatada Haeska külas Haeska biogaasijaama detailplaneering, mille eesmärgiks on ehitusõiguse määramine biogaasijaama ehitamiseks, keskkonnatingimuste seadmine, tehnovõrkude ja liikluskorralduse lahendamine.
2. Detailplaneeringu nimetus on „Haeska biogaasijaama detailplaneering”.
3. Määrata planeeringuala suuruseks ca 2,6 ha vastavalt otsuse lisale 1.

4. Kinnitada detailplaneeringu lähteseisukohad vastavalt otsuse lisale 2.
5. Otsus jõustub teatavakstegemisega.

Detailplaneeringu algatamine on menetlustoiming, millega ei teki huvitatud isikule õigustatud ootust, et Saaremaa Vallavolikogu detailplaneeringu vastu võtab või kehtestab. Menetlustoimingud on vaidlustatavad koos haldusaktiga, milleks on detailplaneeringu kehtestamise või kehtestamata jätmise korraldus.

(digitaalselt allkirjastatud)

Jaanus Tamkivi
volikogu esimees